

"IKKE VED MAGT OG IKKE VED STYRKE, MEN VED MIN ÅND, SIGER HÆRSKARERS HERRE"

Skamstøtte eller oplysning? Museum over Danmarks tid som kolonimagt deler vandene

Ønsket om et museum over Danmarks tid som kolonimagt er vokset under den aktuelle diskussion om racisme. Men hvad sådan et museum skal rumme, er der uenighed om. Det skal være et samvittighedssted i stil med kz-lejren Auschwitz, mener forening, mens historiker efterlyser viden frem for holdninger

AF **TINE MARIA WINHTER, JOHAN STORGAARD JESPERSEN OG JENS FROM**

winther@k.dk, jespersen@k.dk, from@k.dk

I kølvandet af den voksende debat om racisme og Vestens fortid som kolonimagt, blandt andet udløst af den amerikanske Black Lives Matter-bevægelse, er også Danmarks tid som kolonimagt atter kommet på dagsordenen. Og det får nu flere til at efterspørge et egentligt dansk museum over kolonitiden. Men hvad sådan et museum skal rumme, og hvordan historien skal fortælles, er der flere holdninger til.

Central i arbejdet for et museum er foreningen for Kolonihistorisk Center, der opfordrer kulturminister Joy Mogensen (S) til at undersøge mulighederne for at indrette et center for dansk kolonihistorie øverst i Vestindisk Pakhus i København.

Staten overvejer at sælge det næsten 7000 kvadratme-

ter store pakhus, som i dag blandt andet indeholder Den Kongelige Afstøbnings-samling, men stedet er perfekt som "samvittighedssted" i forbindelse med kolonitiden, mener historiker Anders Juhl, der er næstformand i foreningen.

I fem år har han arbejdet for at etablere et sådant videnscenter i Danmark, men andre placeringer er også en mulighed. Vigtigst er det, at det bliver et selvstændigt oplevelsescenter frem for en afdeling i et eksisterende museum, mener Anders Juhl, som mener, at et kommende museum også skal skabe plads til den smerte, kolonitiden har efterladt.

"Der er en blanding af smerte og skam, men også stolthed og modstandskraft i kolonitiden, så der er også brug for et rum til at arbejde med forskning og eftertanke. Sådan et meditativt rum har man for eksempel på National Museum of African American History and Culture i

Washington," siger Anders Juhl og tilføjer, at det samtidig er vigtigt, at strukturen for centret skal være inkluderende og transkulturel.

Det må ikke være et museum eller center, lavet af hvide midaldrende mænd?

"Præcis."

Det er naturligt, at Danmark indtil nu ikke har haft et selvstændigt sted for landets kolonihistorie, mener Anders Juhl.

"Den nordiske historie er skrevet ud fra et homogent synspunkt. Derfor har man indkapslet kolonihistorien i andre institutioner. Interessen for kolonihistorien har ligget latent i mange år, men siden 1980'erne er den blevet aktualiseret via blandt andet amerikanske og britiske universitetskrede til en bevågenhed, der har vokset sig stor og som er klar til at blive grebet," siger han og nævner den nazistiske koncentrationslejr Auschwitz som et samvittighedssted ligesom

Vestindisk Pakhus.

"Auschwitz er et barskt, men godt eksempel. Også i forhold til racisme og det faktum, at det i den danske offentlighed ofte virker som om, man tror, man er blevet vaccineret for altid mod racisme, fordi vi i 1943 hjalp 7000 jødiske medborgere over sundet," siger Anders Juhl.

Uffe Elbæk, tidligere formand for Alternativet og nu løsgænger i Folketinget, er en af politikere, der har vist interesse for at bruge penge på at etablere et kolonihistorisk museum. Han ser et næsten poetisk potentiale i at placere museet i Vestindisk Pakhus.

"Det er interessant, at gipsafstøbningerne, som fejrer den vestlige civilisation, står i et pakhus, der ved hjælp af slaveri gjorde Vestens dominans mulig. Man skal udnytte den dobbeltfortælling, skabe nogle ordentlige rammer for gipsafstøbningerne, men

samtidig inkludere kolonihistorien," siger han.

Racisme og ulighed har sammen med Black Lives Matter-bevægelsens fremgang fyldt meget i debatten på det seneste, og Uffe Elbæk er godt klar over, at et eventuelt kolonihistorisk museum vil behandle nogle emner, der for tiden kan virke ekstra kontroversielle. Men han mener ikke, at man skal holde sig tilbage af den grund.

"Jeg synes ikke, at man skal behandle historien med fløjlschandsker. Man skal ikke gå efter at provokere for provokationens skyld, men det er vigtigt, at historien bliver perspektiveret ind i de rettinghedskampe vi har i dag."

I Uffe Elbæks optik er det derfor vigtigt, at museet ikke bare gengiver Danmarks kolonihistorie.

fortsætter side 2

Leder side 10
Mennesker side 12

FOTO: LIV HØYBYE JEPPESEN

"En del af foreningens dna er, at vi gerne vil være med til at løse samfundsmæssige udfordringer," siger **Ditte Sofie Søndergaard**, der leder et projekt for sårbare unge i idrætsforeningen Aarhus 1900 Atletik og Løb. **Bøger&Kultur side 9**

Aristokrater og skønånder i 1700-tallet viste vejen for senere tiders turister.

Historie side 7

Bestyrelsen i Mission Øst går af efter mistillidsvotum

Efter et dramatisk årsmøde i Mission Øst i går blev fire ud af fem bestyrelsesmedlemmer væltet grundet mistillid. En ny formand og bestyrelse er tiltrådt

AF **NANNA SCHELDE**
schelde@k.dk

"Hvis I har mistillid til bestyrelsen, skal I skrive JA på jeres stemmeseddel. Hvis I ikke nærer mistillid til bestyrelsen, skriver I NEJ".

Sådan lød den klare besked fra dirigenten fra talerstolen efter bare ti minutter, da der i går var årsmøde i Mission Øst. Den sportshalslignende "Frikirken Alive" i Hillerød dannede rammen om det, der skulle vise sig at blive en skæbnsvanger eftermiddag for nødhjælpeorganisation, der blev stiftet i 1991.

Allerede fra begyndelsen af mødet tog dramaet fart, da den siddende bestyrelsesformand Carsten Wredstrøm fra talerstolen insisterede på at erklære mødet ugyldigt. Forinden havde han sammen med andre medlemmer af bestyrelsen runddelt en skrivelse på to A4-sider med overskriften "Årsmøde for Mission Øst er aflyst og udsat til 30. august," hvor de også redgørte for, at organisations-

generalsekretær Kim Hartzner blev afskediget torsdag i sidste uge med begrundelse om rod i økonomien. Efter at have været på talerstolen forlod Carsten Wredstrøm mødet sammen med andre medlemmer af bestyrelsen.

Men bestyrelsesformanden fik ikke sin vilje. For som dirigent og advokat Peter Sindal understregede: "En bestyrelse kan ikke først indkalde til en general-forsamling og så annullere den igen. Mødet er øverste myndighed."

Det fik René Hartzner, der Missions Øst stifter og far til Kim Hartzner, til at gå på talerstolen og fremsætte et mistillidsvotum til fire ud af fem siddende bestyrelsesmedlemmer.

"Jeg har ikke længere tillid til bestyrelsen, og som konsekvens bør fire ud af fem medlemmer gå af. Det vil jeg nu bede forsamlingen om at stemme om," sagde René Hartzner.

Rundt om i salen blev der raslet med blanke A4-ark,

hvorpå de stemmeberettigede skulle nedfælde deres dom.

"Nu håber jeg sørme, jeg gør det rigtigt, så det er de rigtige, der går af," sagde en ældre kvinde og bad om hjælp til at få reglerne gentaget.

Og dagens afstemning havde afgørende betydning for Missions Øst fremtid på flere planer. Nødhjælpsorganisationen har kontorer i København, Bruxelles og Berlin med hver sin rolle. Inden generalforsamlingen havde det tyske kontor understreget, at hvis Carsten Wredstrøm fortsatte som formand for bestyrelsen, ville den tyske afdeling trække sig fra samarbejdet. Eller som direktør i Mission Øst, Hans-Jørgen Knudsen, forklarede Kristeligt Dagblad under afstemningen:

"Hvis vores søsterorganisation i Tyskland afbryder samarbejdet, så vil korthuset falde. På ti år den tyske afdeling rejst 120 millioner kroner til Mission Øst-projekter rundt om i verden. Og 250.000 men-

nesker i blandt andet Nordkorea og Syrien vil være overladt til sig selv. Det vil være et dødsstød"

Men hvorfor var tyskerne dog blevet så vrede på Carsten Wredstrøm, at de nu havde sat foden ned? Ifølge Hans-Jørgen Knudsen fordi, Wredstrøm havde ændret aftalegrundlaget mellem den danske og tyske bestyrelse. Den danske afdeling havde skrevet under på at stille en garanti for den tyske drift på 20.000 euro om året. Til gengæld stod den tyske afdeling altså for at skovle millioner ind. Den garanti ville Wredstrøm nu inddrage.

"Garantien på 20.000 euro er aldrig blevet bragt i anvendelse. Det var helt grotesk at ændre i det aftalegrundlag," sagde Hans-Jørgen Knudsen.

Imens gik dirigent Peter Sindal gik på talerstolen.

"Nu tror jeg sørme, vi er at være der. Stemmerne er talt sammen. Hvis I har skrevet ja, støtter I et mistillidsvotum mod bestyrelsesmedlemmer-

ne Helge Sørensen, David Hermansen og Ib Alstrup og formand Carsten Wredstrøm. Og når vi ikke debatterer sagen om mistilliden mere end vi gør, er det fordi, de ikke er her mere. De er gået."

Dirigenten så på sit papir. "Der er 38 stemmeberettigede i lokalet i dag. Der er 37 ja'er og en nejstemme. Forslaget er vedtaget. Der skal vælges en ny bestyrelse"

Salen klappede. Og på stor-skærmen tonede en liste frem over et forslag til en ny bestyrelse med seks medlemmer, som forsamlingen tilsluttede sig uden kommentarer.

"Kandidaterne er valgt ved fredsvalg. Tillykke."

Først under punktet "eventuelt" kom følelserne op til overfladen. Et medlem fra Aalborg sagde:

"Det gjorde ondt at komme her og opdage at der var uro i klassen. Jeg håber, vi vil undgå mudderkastning med den nye bestyrelse."

fortsætter side 2

Foredragsholder

Anne-Mette Gravgaard

Kunsthistoriker og præst

- Skal kunst i kirken please eller forarge?
- En introduktion til ikonernes verden
- Det dejlige, men svære liv

Se flere foredrag på foredragslisten.dk

Kristeligt Dagblad Læserklub

Udvalgt kunst til læserpris

Kristeligt Dagblads læsere tilbydes udvalgt kunst til favorable læserpriser. Se mere og køb på www.k.dk/kunsttryk

Per Kirkeby
kunsttryk
"Altertavle fra Sct. Mortens Kirke"

Normalpris: 705,-
Klubpris: 599,-

Se mere kunst på www.k.dk/kunsttryk

Klub

GIV LIVSKVALITET i den sidste tid

Din støtte er med til at sikre bedre vilkår for uhelbredeligt syge og deres pårørende.

Du har mulighed for at støtte hospicesagen på følgende måder:

- bliv støttemedlem af Hospice Forum Danmark

se hvordan på siden:

www.hospiceforum.dk/blivmedlem

- giv et bidrag via MobilPay til 20 234

- læs mere på www.hospiceforum.dk/stoet

HOSPICE FORUM DANMARK

Kontakt os på: tlf. 2147 5544 - www.hospice.dk

Denne side er redigeret af Michael Sørensen

... Skamstøtte eller oplysning? Museum over Danmarks tid som kolonimagt deler vandene

fortsat fra forsiden

”Jeg håber på, at museet også vil knytte an til, hvordan forskelsbehandling og racisme stadig eksisterer i det danske samfund og i verden i dag,” siger han.

Uffe Elbæk lægger derudover vægt på, at det gerne må udvikle sig til at blive mere end et traditionelt museum, og at der skal være plads til debatter og andre aktiviteter.

Samfundsforsker, historiker og forfatter Michael Böss påpeger også, at kolonitiden er en vigtig del af vores historie og at børn og unge naturligvis skal lære om det kapitel. Men det er samtidig vigtigt, at et museum af den art kommer til at bygge på viden frem for holdninger, lyder det fra Michael Böss.

”Mit eget synspunkt er, at vores kolonihistorie naturligt hører til under Nationalmuseet. Hvis vores kolonihistorie skal formidles af alle mulige faggrupper, kunstnere og forfattere, kan det blive et meget ideologisk projekt, præget af den postkoloniale racisme-debat, der er højaktuelt i disse dage. Som historiker vil jeg foretrække, at det er viden frem for holdninger,” siger Michael Böss.

”Vores kolonihistorie har været underbelyst, men det er der blevet rettet godt op på de senere år med udstillinger og store udgivelser. Det er en vigtig del af vores historie, men det er overdrevent, hvis den skal have sit eget museum, når vi trods alt var så lille en kolonimagt i forhold til Belgien, Frankrig, Holland og så videre,” siger han.

At kolonitiden er et kontroversielt stof, har Karen Munk-Nielsen, inspektør for nyere tids historie på Museum Vest-sjælland, også erfaret. Hun havde hovedansvaret for museets permanente udstilling om Vestsjællands og provin-

▲ Vestindisk Pakhus på Toldbodgade i København rummer i dag Den Kongelige Afstøbningsssamling. Det foreslås nu, at der indrettes et center for dansk kolonihistorie øverst i bygningen. – Foto: Christian Lindgren/Ritzau Scanpix.

sens rolle i Danmarks slave- og kolonitid, da den blev lanceret i 2017.

Udstillingen skabte den gang stor utilfredshed i højreorienterede kredse, og der opstod en mediestorm, hvilket kom bag på Karen Munk-Nielsen.

”Jeg har været inviteret til tre internationale konferencer om ytringsfrihed sidenhen for at tale om, hvad det egentlig var, der skete. Jeg blev meget overrasket over, at det stadigvæk er så kontroversielt,” siger hun.

Karen Munk-Nielsen fortæller, at man lagde stor vægt på, at udstillingen ikke ude-

lukkende skulle fokusere på den danske fortælling.

”Det første, vi gjorde os klart, var, at vi skulle have stemmer med fra både Vestindien og Vestafrika. Det kunne være historikere og kunstnere eller almindelige mennesker, så udstillingen ikke kun kom til at omhandle vores perspektiv, for det er jo en fælles historie, vi har.”

Derfor fik hun blandt andet en kunstner fra Sankt Croix til at lave to installationer som del af den permanente udstilling.

Karen Munk-Nielsen råd til dem, der skal stå for at iværksætte det kolonihistoriske

museum, er, at det bør være frit tilgængeligt for alle.

”Det skal være et åbent hus, som også kan bruges til kunststillinger, debatter og musik, og man bør åbne op for, at folk fra Vestindien og Vestafrika også har adgang til at benytte det.”

Karen Munk-Nielsen advarer derudover om, at ordvalget kan have afgørende betydning, når man beskæftiger sig med et ømtåleligt emne som slaveri. Efter diskussioner om, hvordan man skulle omtale slaveriets ofre, endte museet med at bruge det neutrale ord ”slavegjorte”.

Vestindisk Pakhus

► **Vestindisk Pakhus i København**, som nu nævnes som en mulig placering for et kolonihistorisk museum, blev bygget i 1781.

► **Pakhuset blev brugt** til at lagre varer, som ankom fra de Vestindiske Øer, herunder især sukker, kaffe og rom, dyrket på plantager, der i høj grad var baseret på slaveri.

► **I dag ejer Kulturministeriet** og staten bygningen, som huser Den Kongelige Afstøbningsssamling.

Leder side 10

Mennesker side 12

▲ Den nye bestyrelse blev valgt ind på Mission Østs generalforsamling. Fra venstre: Klaus Jahn, Pia Jensen, Jens Stiller, Christian Nolsøe, Setara Nigar og Torben Andersen. – Foto: Free.

... Bestyrelsen i Mission Øst går af efter mistillids-votum

fortsat fra forsiden

Revisor Christian Danielson gik på talerstolen og adresserede spørgsmålet om økonomi, som efter sigende var grunden til generalsekretær Kim Hartzners afskedigelse.

”Jeg vil gerne mane til jorden, det Carsten Wredstrøm sagde, at regnskabet skulle være mangelfuldt. Det er det ikke. Jeg har hele tiden været klar til at skrive under. Hvis nogen har været i tvivl, var der ikke noget i vejen.”

Kim Hartzners far og medstifter af Mission Øst, René Hartzner, rejste sig som den sidste og høstede jubel, da han sagde:

”Jeg opfordrer den nye bestyrelse til at samles hurtigt herefter og genansætte Kim.”

Fællessangen ”Danmark nu blunder den lyse nat” tonede frem på storskærmen og fra keyboardet på scenen. De cirka 85 forsamlede rejste sig en efter en af respekt for resultatet. Flere græd, og Kim Hartzners børns jubele, og var også de første til at falde deres far om halsen efterfølgende. Og køen til generalsekretæren iført sandfarvet vest med Mission Øst-logo bugtede sig som en slange i salen.

”Det har været et besynderligt forløb det her, hvor jeg blev fyret med grunde i økonomien, som nærmest aldrig har set bedre ud. Mission Øst står stærkt. Nu glæder jeg mig til, at vi kan fortsætte arbejdet.”

Søndag aften meddelte Mission Øst, at Kim Hartzner er genindsat som generalsekretær og Pia Jensen er valgt som formand for bestyrelsen.

Mission Øst

► **Er en nødhjælpsorganisation**, der arbejder i Afghanistan, Armenien, Irak, Libanon, Myanmar, Nepal, Nordkorea, Syrien og Tadsjikistan. Hjælpeorganisationen har kontor i København, Bruxelles og Berlin. Mission Øst er certificeret af Core Humanitarian Standard og følger Røde Kors' etiske retningslinjer.

Måling: Hold fingrene fra de gamle værker

”Borte med Blæsten” er fjernet, fordi den ifølge HBO skildrer fordomme. Tidligere er bøger og sange ændret af samme årsag. Otte ud af ti mener, det er forkert

AF ANNETTE BREDMOSE
 /ritzau/

Da Pippi Langstrømpe fyldte 70 år i 2015, blev det markeret med nye udgaver af de populære bøger, hvor hendes far omtales som ”sydhavskonge” i stedet for ”negerkonge”.

Og i en ny udgave af Halfdan Rasmussens børnerim valgte forlaget Gyldendal i 2019 at udelade otte rim, fordi de indeholdt ord som ”neger”, ”negerdukke” og ”hot-

tentot”. Senest har flere streamingtjenester kigget deres serier og film efter for bemærkninger og scener, der kan opfattes som racistiske.

Den populære BBC-serie ”Halloj på Badehotellet” skal fremover ledsages af advarsler om indholdet, mens den amerikanske klassiker ”Borte med blæsten” indtil videre er pillet af filmlisten hos HBO Max.

Alt sammen som en følge af de protester, som politiets

drab på George Floyd har udløst ikke bare i USA, men over hele verden.

Men indhold, der efter nutidens målestok kan anses for at være racistisk eller stødende, skal ikke fjernes, mener et stort flertal i en måling foretaget af Voxmeter for Ritzau.

82,7 procent af de adspurgte svarer, at det er forkert, mens kun 6 procent mener, det er rigtigt.

Det er ikke overraskende, siger professor Bjarke Ox-

lund, der er leder af Institut for Antropologi på Københavns Universitet.

”Når vi taler om kunstneriske værker, så har vi en tendens til at ophøje dem. Mange anser det som censur eller historieforkvækning, hvis vi trykkes væk fra fortiden, som vi ikke kan lide,” siger han.

Heller ikke hos Filmstriben, bibliotekernes filmtilbud, er produktchef Peter Danelund overrasket:

”Ved tidligere debatter om stødende indhold har det også vist sig, at et stort flertal af danskere mener, at det er forkert at ændre i originalt indhold,” siger han.

Når så mange tager afstand, kan det ifølge Bjarke Oxlund hænge sammen med, at der i Danmark ikke er samme tradition for at tage hensyn til minoriteter som i andre lande.

En lignende måling i eksempelvis USA eller Storbri-

tannien ville vise et andet resultat, mener han.

”Her er meget større befolkningsgrupper, som er etniske minoriteter, eller som kommer fra de tidligere kolonier. Mange flere kalder på hensyntagen.”

Heller ikke muligheden for at ændre i indhold, sådan som det eksempelvis er sket med Pippi-bøgerne, hvor Pippis far har fået navneforandring fra ”negerkonge” til ”sydhavskonge”, har støtte.

På spørgsmålet ”Hvad er efter din mening den rigtige måde at håndtere det på, hvis der i gamle film, bøger eller anden kunst og kultur er noget, der efter nutidens målestok kan anses for at være racistisk eller stødende”, svarer kun fire procent, at der skal rettes i værket.

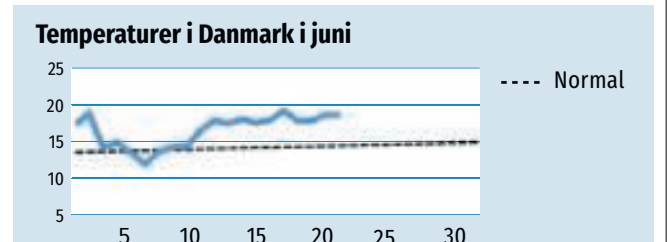
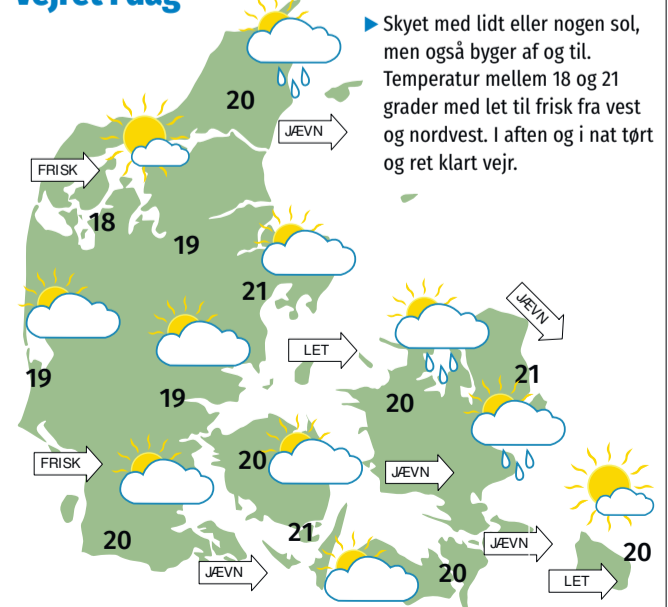
På TV 2 er programdirektør Lotte Lindegaard enig i, at indhold ikke skal hverken fjernes eller ændres.

”Ting og udsagn opstår i den tid, de blev lavet, og derfor skal vi ikke ændre på noget, der er produceret i en anden historisk kontekst. Hvis vi ændrer historien, kan vi ikke lære af den, og vi udelægger mulighederne for at diskutere vores fælles historie,” udtaler hun i en skriftlig kommentar.

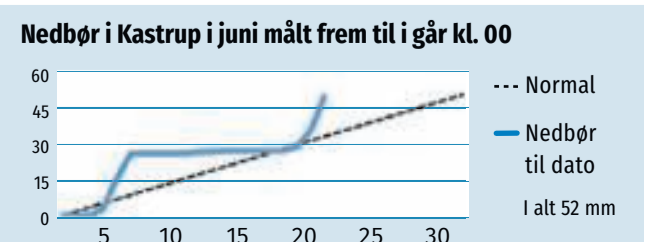
Af samme grund vil TV 2 ikke bruge disclaimerer – tekster, som advarer mod indholdet.

Vejret

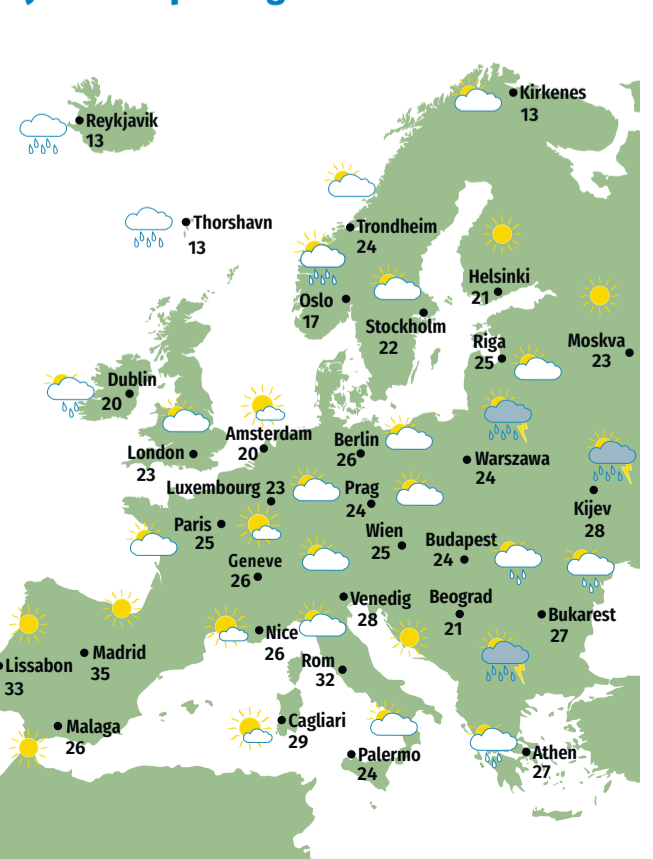
Vejret i dag

Vejret de næste fem dage

Vejret i Europa i dag

Vejret i verden i dag

Bangkok 35	Buenos Aires 15	Hongkong 32	Istanbul 26	Jerusalem 23	Johannesburg 16	Kairo 36	Kanariske Øer 25	Kangerlussuaq 21	Lagos 29	Los Angeles 26	Mexico City 23	Miami 32	Nairobi 24	New Delhi 40	New York 30	Nuuk 12	Oslo 17	Phuket 31	Rio de Janeiro 30	Santiago 12	Stockholm 23	Sydney 17	Teheran 33	Tokyo 21	Vancouver 20	Washington DC 30	Wellington 14
------------	-----------------	-------------	-------------	--------------	-----------------	----------	------------------	------------------	----------	----------------	----------------	----------	------------	--------------	-------------	---------	---------	-----------	-------------------	-------------	--------------	-----------	------------	----------	--------------	------------------	---------------

■ HØR ARTIKLERNE FRA KL. 10 PÅ K.DK/LYDAVIS ELLER I KRISTELIGT DAGBLADS APP

► **Fra et asketræ i Taizé** gækkede jeg ind i Guds krigselv kærlighed

INTERVIEW MED BAPTISTPRÆST OM STILHED, HVERDAG OG FORKYNDELSE, SIDE 6

► **1700-tallets ”Grand Tour”** viste vejen for senere tiders turister

KULTURHISTORISK BAGGRUND OM TURISME, SIDE 7

► **I denne del af dansk kultur** tænker man i socialt ansvar og ikke målgrupper

BAGGRUND OM EN IDRÆTSKLUB, DER BRUGER FORENINGSTANKEN I NYT PROJEKT MED SÅRBARE UNGE, SIDE 9

